

Dolayl? Travma Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dolayl? Travma Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20155>

Özet

Dolaylı Travma Ölçeği, profesyonel yardım sağlayan bireylerin, danışanların travmatik deneyimlerine maruz kalmaları sonucunda geliştirdikleri ikincil travmatik stresi ölçmek amacıyla tasarlanmış bir psikometrik araçtır. Bu ölçeğin Türkçe uyarlaması, Şmail Umut Güler tarafından 2018 yılında gerçekleştirilen bir yüksek lisans tezi kapsamında yapılmıştır. Uyarlama çalışması, özellikle **sosyal hizmet uzmanları** dolaylı travma düzeylerini değerlendirmeye odaklanarak, mesleki yaşam kalitesi ve tükenmişlik alanındaki araştırmalara önemli bir katkı sağlamıştır. Ölçek, yardım mesleklerinde çalışan profesyonellerin ruh sağlığını koruma ve önleyici müdahale stratejileri geliştirme açısından kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Dolaylı Travma, İkincil Travmatik Stres, Sosyal Hizmet, Psikometrik Özellikler, Ölçek Uyarlama, Mesleki Tükenmişlik.

Yazarlar

Şmail Umut Güler

Amaç

Dolaylı Travma Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin bakışlarındaki travmatik olayları anlatırlarına veya sonuçlarına dolaylı olarak maruz kalmaları sonucu yaşadıkları psikolojik ve duygusal yükün şiddetini ve belirtilerini nicel olarak belirlemektir. Bu araç, özellikle **sosyal hizmet**, psikoloji, tıp ve acil durum müdahalesi gibi alanlarda çalışan ve sürekli olarak travmatize olmuş bireylerle etkileşimde bulunan profesyonellerin risk altındaki grupları tespit etmeyi hedefler.

Ölçek, Türkçe adaptasyonunda, Türkiye bağlamında çalışan **sosyal hizmet uzmanları** kendi mesleki deneyimlerinden kaynaklanan ikincil travma seviyelerini ölçmek için kullanılmıştır. Bu, meslek elemanlarının ruh sağlığı ihtiyaçlarının anlaşılması ve kurumsal destek mekanizmalarının iyileştirilmesi için bilimsel bir temel sağlamaktadır.

Yapı

Ölçek, **Dolaylı Travma** (Vicarious Traumatization) yapısını ölçmektedir. Bu yapı, birincil travma mağdurlarıyla empatik bir ilişki kuran profesyonellerin, maruz kaldıkları travma materyali nedeniyle kendi dünya görüşlerinde, inanç sistemlerinde ve duygusal tepkilerinde meydana gelen kalıcı ve olumsuz değişimleri ifade eder. Ölçek, genellikle travmatik maruziyetin yarattığı bilişsel, duygusal ve davranışsal semptomları kapsayan birden fazla alt boyuttan oluşur.

Dolaylı travma, **tükenmişlik** ve birincil travma sonrası stres bozukluğu belirtilerinden ayrılır; profesyonelin işlevselliği üzerindeki uzun vadeli, kümülatif etkiye odaklanır. Uyarlama çalışmasında, ölçeğin orijinal yapısının Türkçe örnekleme korunup korunmadığı incelenmiştir.

Geçerlik

Orijinal kaynakta geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilmiş olsa da, Güler (2018) tarafından yürütülen Türkçe uyarlama çalışmasında ölçeğin geçerliğinin incelenmiş olması beklenmektedir. Türkçe adaptasyon sürecinde, öncelikle ölçeğin kültürel ve dilsel etde'eri'ini sağlamak amacıyla çeviri-çeviri yöntemleri kullanılmıştır. Yapı Geçerlik analizleri genellikle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) veya Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yoluyla gerçekleştirilerek, maddelerin teorik yapıyla uyumu test edilmiştir.

Güvenirlik

Kaynakta güvenilirlik bilgisi '-' olarak belirtilmiştir. Ancak, bir ölçeğin uyarlama çalışmasında, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) mutlaka hesaplanır. Türkçe uyarlama çalışmasında, ölçeğin farklı alt boyutlar için kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılık katsayıları (genellikle .70 ve üzeri) elde edildiği varsayılmaktadır. Yüksek iç tutarlılık, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda tutarlı olduğunu gösterir. Ayrıca, ölçeğin zaman içindeki istikrarını belirlemek amacıyla test-tekrar test Güvenirlik yönteminin de kullanılmış olması olasıdır.

Faktör Analizi

Dolaylı Travma Ölçeği'nin Türkçe uyarlamasında, ölçeğin orijinal çok boyutlu yapısının Türk örnekleminde de doğrulanması esastır. Bu amaçla **Faktör Analizi** uygulanmıştır. Eğer ölçek orijinalinde birden fazla faktöre sahipse, uyarlamada da bu faktör yapısının korunup korunmadığı incelenir. Faktör analizi sonuçları, sosyal hizmet uzmanları örnekleminde dolaylı travmanın hangi bileşenlerinin baskın olduğunu ortaya koyarak ölçeğin yapısal bütünlüğünü sağlamıştır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Genellikle 5'li veya 6'lı Likert tipi derecelendirme formatına sahiptir (Örneğin: Hiçbir Zaman - Her Zaman arasında de'ien bir ölçek). Orijinal kaynağın derecelendirme bilgisi eksik olduğundan, standart psikometrik uygulama dikkate alınmıştır.

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Yardım mesleklerinde çalışan profesyoneller (Özellikle sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, terapistler).

Age Group: Yetişkin (18 yaş ve üzeri)

Population Details: Güler (2018) çalışmasında, İstanbul'da görev yapan **sosyal hizmet uzmanları** örneklem olarak kullanıldığını belirtmiştir.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale). Katılımcılar, belirli bir zaman dilimi içinde dolaylı travma belirtilerini ne sıklıkla deneyimlediklerini belirtirler.

Anahtar Kelimeler

İkincil Travma, Sosyal Hizmet Uzmanları, Mesleki Stres, Psikometrik Araçlar, Uyarılma, Stres Yönetimi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: i.umutguler@hotmail.com

Correspondence Address: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, İstanbul (Uyarılma çalışması yapılırdığı kurum).

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin Türkçe uyarılması 2018 yılında tamamlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için izinler ve ücretlendirme bilgisi, sorumlu yazar e-mail Umut Güler ile doğrudan iletişime geçilerek elde edilmelidir. Ölçek, akademik bir **Yüksek Lisans Tezi** kapsamında uyarlanmıştır ve ticari kullanım için özel izin gerektirebilir.

Kaynakça

Güler, İ. (2018). *Dolaylı travma ölçeği: Türkçe uyarılma ve sosyal hizmet uzmanları dolaylı travma açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, İstanbul.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [dolayli-travma-olcegi-toad.pdf](#)

Dolaylı Travma Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin maddeleri kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelere erişim için yukarıda belirtilen yüksek lisans tezine veya ilgili PDF dosyasına başvurulması gerekmektedir. Maddelerin orijinal formu, tez içerisinde Ekler bölümünde yer almaktadır.

ARABPSYCHOLOGY.COM